საგაზეთო ჩანართი

ინტელექტი

თვითმმართველობა და განვითარება

№10 / 2011

ქობულეთში მოსახლეობისა და მთავრობის პრიორიტეტები ერთმანეთს არ ემთხვევა

2010 წლის მიწურულს დასრულდა მოსახლეობის სოციოლოგიური კვლევის საველე სამუშაოები ქობულეთში. შედეგები ძალიან საინტერესო და მრავალფეროვანი აღმოჩნდა. მოსახლეობა საკუთარ მუნიციპალიტეტს მისი პრიორიტეტების, პრობლემებისა და მოლოდინების მიხედვით აფასებდა.

კვლევას ახალგაზრდა მეცნიერთა კავშირი „ინტელექტი“ პროექტის – „თვითმმართველობის ორგანოების შესაძლებლობების გაძლიერება გრძელვადიანი მდგრადი განვითარებისათვის აჭარის რეგიონში“ ფარგლებში ანარმოებდა.

წინამდებარე სტატიაში კვლევის შედეგებს დასკვნების სახით წარმოგიდგენთ.

მათ, ვინც თვალი ვერ მიადევნეთ ჩვენი საგაზეთო ჩანართის წინა ნომრებს, სადაც ვრცლად იყო მოთხრობილი კვლევის მიზნების შესახებ, შეგახსენებთ, რომ საზოგადოებრივი აზრის შესწავლა ხორციელდება კონკრეტული მიზნით. ამ მიზანს მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიული გეგმის შედგენა წარმოადგენს.

გრძელვადიან პერსპექტივაში კონკურენტუნარიანობის ზრდაზე, არსებული მუნიციპალური რესურსების ეფექტიან ათვისებაზე ორიენტირებული მუნიციპალური განვითარების განხორციელება და სალად შეფასებული ეკონომიკური აქტივნების რეალიზაცია მთელი საზოგადოებისათვის სასარგებლო და დადებითი შედეგების მომმტანია.

თვითმმართველობის საზღვრებში წარმოებული საქონლისა და მომსახურების, ასევე მისი საინვესტიციო სივრცის კონკურენტუნარიანობის ზრდას ძალუძს შექმნას ცხოვრების პირობებისა და სტანდარტების მდგრადი გაუმჯობესების საფუძველი.

კვლევის შედეგები

ქობულეთში სულ 1500 რესპონდენტი გამოიკითხა. ანკეტების ამოღების მაჩვენებელი 86 პროცენტია.

კვლევამ მოიცვა მუნიციპალიტეტის ყველა ადმინისტრაციული ერთეული პროპორციულად.

მომზადდა კვლევის რამდენიმე ჭრილი – ასაკობრივი, სქესობრივი, სოციალური სტატუსის, განათლების.

მუნიციპალური განვითარების სტრატეგიული გეგმები

პროექტის მიზნებიდან გამომდინარე, დავინტერესდით რესპონდენტთა დამოკიდებულებით მუნიციპალიტეტის განვითარების გეგმებთან დაკავშირებით.

კითხვაზე – მიაჩნიათ თუ არა მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიული გეგმის არსებობა საჭიროდ, რესპონდენტთა 86 პროცენტმა დადებითად უპასუხა, 13%-მა კი პასუხისაგან თავი შეიკავა.

დადებით ტენდენციად შეიძლება ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ მოსახლეობა უფრო და უფრო აცნობიერებს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გეგმების მნიშვნელობას. გამოკითხული რესპონდენტები მუნიციპალიტეტის პრობლემათა შორის ერთ-ერთ მთავარ ადგილს სწორედ აღნიშნული სტრატეგიული დოკუმენტის არქონას მიაკუთვნებენ.

აქტუალური პრობლემები

რესპონდენტებს ჰქონდათ შესაძლებლობა, გამოეკვლინათ მათთვის ყველაზე აქტუალური პრობლემები. ისინი აფასებდნენ საკითხებს ნინასნარ შედგენილი ნუსხიდან სიმწვავის მიხედვით. ნუსხაში მათთვის საინტერესო საკითხის არარსებობის შემთხვევაში კი შეეძლოთ სიის განვრცობა.

ჩვენ განვაზოგადეთ ცალკეული რესპონდენტის აქტუალობის მნკრიეები, რათა დაგვენახა ზოგადი მუნიციპალური სურათი, თუ როგორ აღიქვამენ მუნიციპალიტეტის ნევრები მათსავე სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოს.

საშუალოზე მაღალი სტატისტიკური სიმწვავით შემდეგი პრობლემები გამოიკვეთა: მოსახლეობის დასაქმება, გზების მდგომარეობა, ბიზნესის ხელშენყობა, სამომმართველო კრედიტებისა და საშედეგინო მომსახურების ხელმისაწვდომობა, წყლისა და კანალიზაციის სისტემის გაუმართაობა, მეცხოველეობის, მებოსტნეობის ხელშენყობა, ზოგადსაგანმანათლებლო დანესებულებების მდგომარეობა, სკოლამდელი დანესებულებების არარსებობა.

როგორც მოსალოდნელი იყო, პირველობა არ დაუთმია დასაქმების პრობლემას. სიღარიბეში მოხვედრის რისკი ყველაზე მაღალია უმუშევრებსა და ეკონომიკურად არააქტიურ მოსახლეობას შორის, ხოლო ყველაზე დაბალია დამქირავებლებსა და დაქირავებით მომუშავეებში. ეს ურთიერთკავშირი გვიჩვენებს, რომ მოსახლეობის დაუსაქმებლობა სიღარიბის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზეზია.

უმუშევრობის პრობლემას სამეწარმეო სექტორში არსებულ მთელ რიგ მიზეზებთან ერთად სპეციალისტების გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიმართულებით გასატარებელი ქმედებებიც ამწვავებს.

სამეწარმეო საქმიანობა, როგორც წესი, სწორად ფორმულირებული მუნიციპალური განვითარების პოლიტიკის აუცილებელი შემადგენელი ნანილია და მას განსაკუთრებული მხარდაჭერა ესაჭიროება. სასიამოვნოა, რომ აქეთკენ მიმართული მზაობა მოახლეობაში არსებობს. თუმცა გარემოებების გათვალისწინებით, ხშირად აუცილებელია სახელმწიფოს სწორი ინტერვენცია სამეწარმეო საქმიანობის წარმართვის ეფექტანობის ასამაღლებლად.

სამწუხაროდ, ხშირად საბაზრო ეკონომიკა ეკონომიკური ეფექტიანობის ანგარიშით ვერ ახერხებს სოციალური კმაყოფილების უზრუნველყოფას. კერძო ბიზნესინიციატივა, ობიექტური მიზეზების გამო, ბევრ შემთხვევაში, არ ეხმიანება საზოგადოებრივ დაკვეთას, თუ ეს საზოგადოება საკმარისად დიდ ბაზარს ვერ ქმნის.

სოფლის მეურნეობის მიმღებ-გადამამუშავებელი სანარმოების არარსებობის ერთ-ერთი მიზეზად სწორედ ბიზნესის ეს მიდგომა შეიძლება იქნას მიჩნეული. მიუხედავად მაღალი სოციალური მოთხოვნისა, ბიზნესის განვითარება ამ მიმართულებით სასტარტო პოზიციებს ვერ გასცდა. სახელმწიფოს მხრიდან სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარების კუთხით არსებული პოლიტიკა არ ემსახურება სასათბურე პირობების შექმნას და პირდაპირი სუბსიდიების განხორციელებას. ამავე დროს, მთავრობის მხრიდან ხორცილდება სახელმწიფო პროგრამები, რომლებიც მიმართულია ცალკეული დარგებისა ან/და ფერმერების უშუალო დახმარებაზე.

ინოვაციური განვითარების ერთ-ერთ ძირითად წინააღმდეგობად რჩება მრეწველობის მხრივ ინოვაციებსა და ახალ ტექნოლოგიებზე მოთხოვნის არსებობა და ამ მოთხოვნის დაფინანსების არარსებობა. ამ ეტაპზე არც ქართული საბანკო სექტორია მზად იმისათვის, რომ ქვეყანაში ინოვაციებზე ორიენტირებული მეწარმეობის და მცირე ბიზნესის განვითარებაში თავისი წელილი შეიტანოს; დღეს შექმნილ კრიზისულ პერიოდში, ჩვენი საბანკო სისტემის ძირითადი მიზანი მოკლევადიანი ეფექტების მიღებაა.

ბიზნესის ხელშენყობა რესპონდენტების მიერ დანახულ აქტუალურ საკითხთა შორის ერთ-ერთი ყველაზე მნვავეა. ბიზნესის განვითარების სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტდან გამომდინარე, პრობლემის დაძლევა ბევრი სხვა მტკივნეული საკითხის წარმატებით მოგვარებასაც გულისხმობს. ამდენად ბიზნესის ხელშენყობა რესპონდენტებმა გამოყვეს არამხოლოდ პრობლემის, არამედ გამოსავლის სახითაც.

პრობლემები გზების, წყლისა და კანალიზაციის სისტემის მოუწესრიგებლობასთან დაკავშირებით ასევე ნამყვანი აქტუალობის მატარებელი საკითხებია.

გზების პრობლემა მოსახლეობის წინაშე დგას არა მხოლოდ საგრნსპორტო მიმოსვლისათვის განკუთვნილი ნანილის

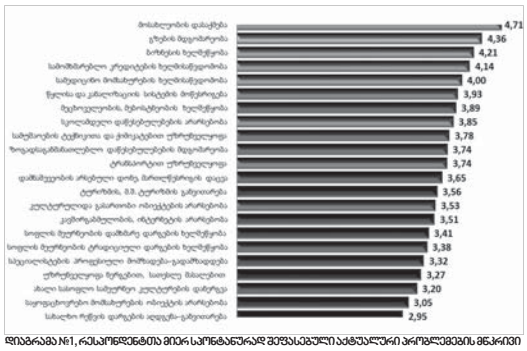

დიაგრამა №1, რესპონდენტთა მიერ საერთაშორისოდ შეფასებული აქტუალური პრობლემების მნკრივი

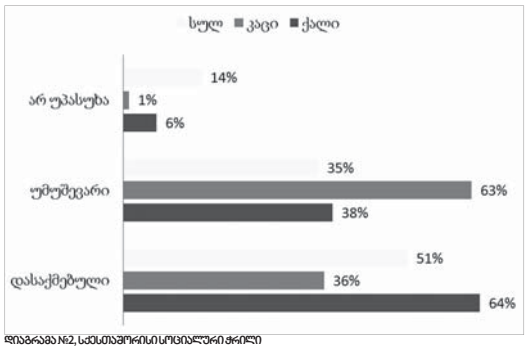

დიაგრამა №2, სქესობრივი სოციალური ჭრილი

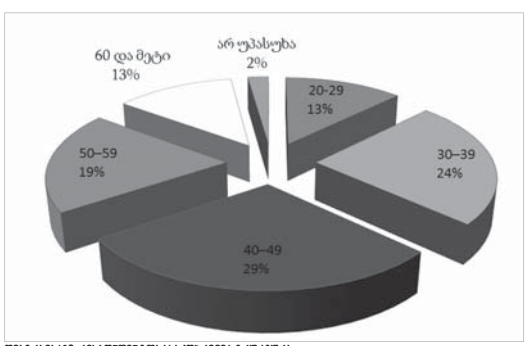

დიაგრამა №3, რესპონდენტთა ასაკობრივი სტრუქტურა

გაუმართაობის გამო. არანაკლებ მნიშვნელოვანია სამთო და შიდა სასოფლო მიმოსვლისათვის განკუთვნილი გზები.

წყლისა და კანალიზაციის საკითხები, ბუნებრივია ძალიან მნვავედ შეფასდა რესპონდენტთა მიერ.

რიგ სოფლებს არამარტო სარწყავი, არამედ სასმელი წყლის პრობლემაც გადაუჭერელი აქვს. საჭირო ინფრასტრუქტურის გამართვას საკუთარი ძალებით ვერ ახერხებენ და არც საბიუჯეტო სახსრების მომართვა ხდება ამ მიმართულებით.

კანალიზაციის პრობლემა, ქალაქისა და დაბის მცხოვრებლებს ანუხებთ. პრობლემაა არა მხოლოდ ფეკალური ნარჩენების დასახლებული ტერიტორიიდან გამართული საკანალიზაციო სისტემით გატანა, არამედ მათი შემდგომი უტილიზაციაც. საუბარია ნარჩენების ზღვაში სათანადო დამუშავების გარეშე ჩაშვებაზე. მოგეხსენებათ, ეს ძალიან საშიშარო რეალობაა, მით უფრო, ტურისტული სექტორის განვითარებით დაინტერესებული რესპონდენტებისათვის.

წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სექტორში მომსახურების განევისას იკვეთება სამი ძირითადი პრობლემა: ა) მომსახურება არ მიეწოდება ყველა მომხმარებელს; ბ) მიწოდებული მომსახურება არ არის ეფექტური, ვინაიდან იგი ვერ აკმაყოფილებს მომხმარებელთა მოთხოვნებს და გ) მიწოდებული მომსახურება არ არის მდგრადი.

საბანკო სექტორის განვითარების მზარდი ტენდენციის მიუხედავად, კრედიტების ხელმისაწვდომობა მოსახლეობისათვის ჯერ კიდევ წამყვან პრობლემას წარმოადგენს. ამ მიმართულებით სიტუაციის კიდევ უფრო გამწვავებას ხელი ეკონომიკურმა კრიზისმაც შეუწყო.

კრედიტის მისაწვდომობაში იგულისხმება, როგორც მათი ფასი, ისე სესხის დამტკიცების სირთულე. შესამჩნევად მაღალია დაბალპროცენტიანი სესხის მიღების მოთხოვნა.

სამედიცინო მომსახურება რესპონდენტთა შეფასებით მათი შესაძლებლობების მიღმა არსებული სოციალური საჭიროებაა. საკითხი მხოლოდ სამედიცინო სერვისის ღირებულების მის მიმღებთა შემოსავლებზე გაცილებით მაღალი ფასის გამო არ აღმოჩნდა მტკივნეული.

მუნიციპალიტეტის ცენტრს მოშორებული თემების მცხოვრებთათვის ელემენტარული ინფრასტრუქტურის არარსებობაც შემაწუხებელია. სათანადოდ გაუმართავია ან სულაც არ არსებობს სამედიცინო ამბულატორიები, სასწრაფო დახმარების მანქანების ცუდი გზებისა და გამშვები სადგურიდან სოფლების მნიშვნელოვანი ტერიტორიული დაშორების გამო უჭირთ პაციენტთან დროულად მისვლა.

რესპონდენტებმა ნუხილი გამოთქვეს მცირე თემებში და მით უმეტეს, სოფლებში სტომატოლოგიური მომსახურების არარსებობის გამო. დაბალი ეკონომიკური ეფექტიანობიდან გამომდინარე, არც შესაბამისი კლინიკების გახსნა იძლევა პრობლემის მოგვარების მოლოდინს.

სოფლის მეურნეობა გამოკითხული რესპონდენტების უმრავლესობისათვის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკის ყველაზე პრიორიტეტული სფეროა. მეცხვრეობა და მეჩაიობა ამ სფეროში, მუნიციპალიტეტის კლიმატურ-გეოგრაფიული მახასიათებლებიდან გამომდინარე, წამყვან პოზიციებს იჭერს. ბევრი პრობლემის მწვავე შეფასება სწორედ ამ დარგთან მისი მიმბის ხარისხითაა ნაკარნახევი. სოფლის მეურნეობის შხამ-ქიმიკატებითა და სამეურნეო სამუშაოებისათვის სათანადო ტექნიკით მომარაგების საკითხი, ქობულეთშიც, სხვა ჩვენ მიერ გამოკვლეული მუნიციპალიტეტების მსგავსად, არ კარგავს აქტუალობას.

გამოიკვეთა სოფლის მეურნეობის ახალი კულტურული ჯიშებით გამდიდრებისადმი მოსახლეობის პოზიტიური დამოკიდებულების ტენდენცია. თუმცა ამ მიმართულებით დასახელებული სხვა ტენდენციები განზოგადების საშუალებას არ იძლევიან.

სოფლის მეურნეობა, როგორც ერთ-ერთი ყველაზე უფრო პერსპექტიული კონკურენტუნარიანი სფერო მუნიციპალიტეტის ეკონომიკაში, სწორედ ახლა საჭიროებს თანამედროვე კლასტერული განვითარების ინსტრუმენტის და ინოვაციური ეკონომიკის ბერკეტის გამოყენებას სტრატეგიულ დაგეგმვაში.

საგანმანათლებლო დანესებულებების მდგომარობა რესპონდენტთა უმრავლესობისათვის არადამაკმაყოფილებელია. ეს ეხება როგორც სკოლამდელი აღზრდის, ასევე ზოგადსაგანმანათლებლო ობიექტებს.

უკმაყოფილების მიზეზი აქაც არაერთგვაროვანია შესაბამისი შენობების საერთოდ არარსებობიდან და არებულის არასახარბიელო მდგომარეობიდან მათში მიმდინარე სასწავლო და აღმზრდელობით პროცესებამდე. საყვედურის მიზეზი ბევრ შემთხვევაში მასწავლებელთა კვალიფიკაციაა.

რესპონდენტთა სოციალური სტრუქტურა სქესობრივი ჭრილი

რესპონდენტთა 45% მამაკაცი და 51% – ქალი, ხოლო 4%-მა არ დაასახელა საკუთარი სქესი.

სქესობრივ ჭრილში ძირითადი პრიორიტეტები თანაზიარი აღმოჩნდა. თუმცა მაინც გამოიკვეთა მცირე რიგი პრობლემებისა, რომლებშიც გაიმიჯნა სქესთა შორის დამოკიდებულებები.

კავშირგაბმულობის, ინტერნეტის არარსებობა, დამნაშავეობის არსებული დონე, ტრანსპორტით უზრუნველყოფა და საგანმანათლებლო დანესებულებების მდგომარეობა, როგორც სკოლამდელი, ასევე შემდგომი განათლების მიმართულებით მეტად მტკივნეული ქალებისათვის.

სქესობრივი ნიშნით ერთადერთი პრიორიტეტი, რომელიც მამრობით სქესში მკვეთრად მაღალი იყო, სამომზმარებლო კრედიტების ხელმისაწვდომობის პრობლემაა. რაც აღბათ მათი სოციალური ფუნქციიდან გამომდინარეობს.

ასაკობრივი ჭრილი

ასაკობრივი ნიშნით მუნიციპალური ჭრილიც მეტნაკლებად განსხვავებული იყო.

გაგრძელება შემდეგ გვერდზე

ქოგულეთში მოსახლეობისა და მთავრობის პრიორიტეტები ერთმანეთს არ ემთხვევა

დასაწყისი პირველი გვერდიდან

ამ შემთხვევაშიც ძირითადი პრიორიტეტები ყველა ასაკობრივი ჯგუფისათვის თანაზიარი იყო, თუმცა იყო საინტერესო აზრთა სხვადასხვაობაც.

კავშირგაბმულობისა და ინტერნეტის არარსებობა 20-29 წლის რესპონდენტებისათვის ყველაზე აქტუალური საკითხი აღმოჩნდა, თუმცა ზოგადად პრობლემა საერთო შეფასებით აქტუალურობის მნკრივის მაღალ დონეზე ვერ განთავსდა. მიზეზი შესაძლოა არა ზოგადად საკითხის არსებული მდგომარეობის დამკმაყოფილებლობა იყოს, არამედ ერთგვარი გულგრილობა, რომელიც უფროსი ასაკი თაობის გარკვეულ მახასიათებლად იქნა მიჩნეული.

ამ ასაკობრივი ჯგუფის ინტერესებში გამოიკვეთა სპეციალისტების პროფესიული გადამზადებისა და კულტურულ-გასართობი ობიექტების სიმცირის მიმართულებით საზოგადებრივი მოთხოვნის გააქტიურება.

მაღალი ასაკობრივი ჯგუფებისათვის ინტერესთა გადაწონვა სოფლის მეურნეობის მიმართულებით აშკარა ტენდენციაა.

საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ტურიზმი ქობულეთის მოსახლეობისათვის მხოლოდ რიგით მე-13-ა პრიორიტეტებს შორის.

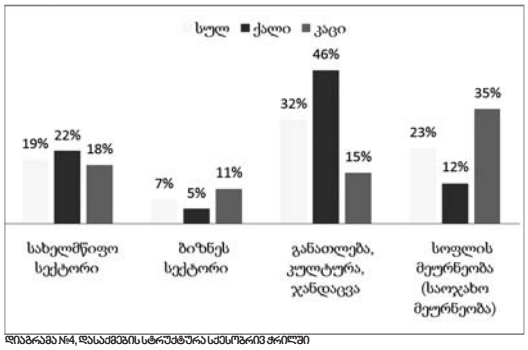

დიაგრამა №4, დასაქმების სტრუქტურა სქესობრივ ჭრილში

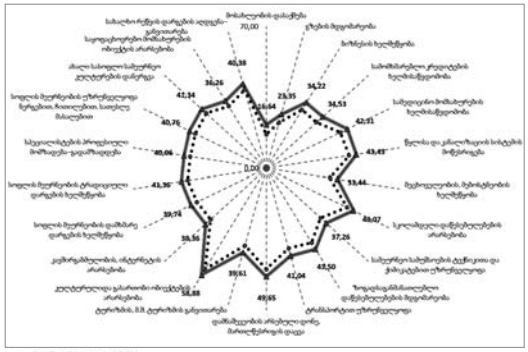

დიაგრამა №5, დიაგრამაზე ასახულია პროფლემების სიმძლავრე საშუალო კვადრატული გადახრის მაჩვენებლით და გაანევის სიხრმე.

*** მონაცემების ცენტრთან სიახლოვე მათ მაღალ აქტუალობას მიანიშნებს, მისგან ჯგუფთაშორის საშუალოსა და სტანდარტულ გადახრას შორის სხვაობის ზრდის ტენდენცია კი - პრობლემების სიმძლავრის უკუპროპორციულია.**

განათლების ჭრილი

როგორც დიაგრამიდან ჩანს, სოციალურად გაცილებით მაღალაქტიურია მდედრობითი სქესი.

დასაქმების მიხედვით სქესთაშორისი შეფარდება 64% 36%-ზეა.

ამ დიაგრამაზე ნაჩვენებია ქალთა და მამაკაცთა გადანაწილება დასაქმების სფეროების მიხედვით. როგორც ვხედავთ, ქალები ძირითადად განათლების კულტურისა და ჯანდაცვის კატეგორიაში (46%) აქტიურობენ. სადაც მთლიანობაში გამოკითხული რესპონდენტების 32%-ა დასაქმებული და ამ მაჩვენებლით დასაქმების ეს სფერო ყველაზე ტევადია (კატეგორიაში -სულ- მონაცემები დათვლილია მთლიანი გენერალური ერთობლიობის მიხედვით). ქალების ხვედრითი წონა ასევე, საკმაოდ, მაღალია სახელმწიფო სექტორში (22%).

სოფლის მეურნეობაში მამაკაცთა 35% მოღვაწეობს. თუმცა მათგან მხოლოდ 12% მიიჩნევს, რომ მათი აქტიურობა პასუხობს სტატუსს: „დასაქმებული“.

რესპონდენტთაგან 51-მა პროცენტმა თავი დასაქმებულად მიიჩნია, 35% კი თვლის, რომ უმუშევარია. გამოკითხულთა 14% პასუხის გაცემისაგან თავს იკავებს.

რესპონდენტთა მიერ დასახელებული პრობლემები

ტურიზმი

ტურიზმი მსოფლიო ეკონომიკის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი დარგია, გეოგრაფიული არეალების მიხედვით კი – ყველაზე ფართო. თუ მეცნიერთა პროგნოზებს დავუჯერებთ – ის კიდევ უფრო გაიზრდება და გაფართოვდება.

ქობულეთში ამ დარგს ეკონომიკის განვითარების მნიშვნელოვანი პერსპექტივები უკავშირდება, კერძოდ: მატერიალური შემოსავლების ზრდა, ახალი საქმიანობების და დასაქმების ახალი ადგილების გაჩენა, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა, ახალი ბაზრების ათვისება და საერთოდ, სწრაფი ცვლილებები ჩვენს ცხოვრებაში.

სწორად წარმართვის შემთხვევაში ეს საქმიანობა სტაბილური და სწრაფი მოგების შესაძლებლობას იძლევა. თუმცა, მეორე მხრივ, ეს დარგი განსაკუთრებულ მოთხოვნებს უყენებს მასში მონაწილეებს.

კვლევის დროს რესპონდენტებს შეეთავაზეთ სპონტანურად დაესახელებინათ გამოსავალი, რომლითაც მათ ნინაშე მდგომი პრობლემების გადაწყვეტა ყველაზე მოხერხებული იქნებოდა.

ამ მეთოდით შეეეცადეთ გამოგვერკვია მათი ურთიერთმიმართება დასმული პრობლემებსა და სპონტანურად დანახული გამოსავალს შორის. აღმოჩნდა, რომ ტურიზმის განვითარება არის მათ მიერ დანახული საშუალება არსებული პრობლემების დაძლევისათვის, თუმცა მისი განვითარების დონე საკმაოდ დაბალი პრორიტეტით გაინერა პრობლემათა ნუსხაში. რაც, შესაძლოა, განპირობებული იყოს სხვადასხვა გარემოებით: არ იზიარებენ რეგიონში ტურიზმის პერსპექტივის შესახებ სამთავრობო განნყობას (რესპონდენტების შერჩევა მთლიანად ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოხდა გაბნევის მაღალი ხარისხით, შესაბამისად შემცირებულია საკუთრივ საზღვაო ზოლის მიმდებარე ტერიტორიის (ცხოვრებთა წილი) ან სფეროში ამყვანად არსებული განვითარების დონე არ იწვევს უკმაყოფილების განცდას. ეს უკანასკნელი არსებული რეალობის გაათვლისწინებით გაცილებით ნაკლებსავარაუდოა.

თუმცა ის გარემოება, რომ გამოკითხული რესპონდენტები არ შერჩეულან საქმიანობის სფეროს მიხედვით და ამდენად, აქცენტიც მათ მიერვე საოჯახო ტურიზმის განვითარებაზეა გაკეთებული, იწვევს ეჭვს, რომ ნაკლებ პრეტენზიული დამოკიდებულება ტურიზმის განვითარების ხარისხის მიმართ გარკვეულწილად არასათანადო ინფორმირებულობის შედეგიცაა.

ჩვენი ვარაუდით, გამოკითხულთა დიდი ნაწილი ტურიზმით დაინტერესებულთაგან წარმოადგენს საბაზრო ტონის პასიურ მიმღებებს და ინოვაციური მიდგომისათვის მზაობას არ გამოხატავს.

მოგეხსენებათ, ტურიზმი სპეციფიკური ბიზნესი და მომსახურების მრავლისმომცველი სფეროა საკუთარი სუბიექტებით, ობიექტებით, სახეებით, ნაირსახეობებითა და ურთიერთობების თავისებურებებით.

ამ ინდუსტრიის სრულფასოვნად ასათვისებლად მონაწილეთა ინფორმირებულობის ზრდის კვალად კადრების სპეციალიზაცია ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა. საგულისხმოა, რომ ამ გარემოებას ახალგაზრდა რესპონდენტთა უმეტესობა კარგად აცნობიერებს.

ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში მოგზაურობა, როგორც ტურიზმის ერთგვარი წინასახე, შეძლებული ფენების ცხოვრების წესად იქცა. რომაელმა მწერალმა და ფილოსოფოსმა სენეკამ მოგზაურობის უმნიშვნელოვანესი პრინციპები ჩამოაყალიბა, რომელსაც დღესაც არ დაუკარგავთ მნიშვნელობა. მოგზაურობის რაციონალურ პრინციპად სენეკა იმას მიიჩნევდა, რომ სამოგზაურო ადგილები ჯანსაღი და სასარგებლო უნდა იყოს როგორც სხეულისთვის, ისე ზნეობისთვისაც, რაშიც ცოდნას და სულიერ ფასეულობებს გულისხმობდა.

მას შემდეგ ტურიზმი ბევრი ახალი მიმართულებით შეიფსო და განვითარდა, თუმცა პრინციპი „ტურისტის კმაყოფილებისა“ შენარჩუნდა.

მიუხედავად ტურისტული ინფრასტრუქტურისა და მომსახურების განვითარების საკმაოდ მაღალი ტემპისა, შედეგი ვერ აკმაყოფილებს საერთაშორისო სტანდარტებს. პარადოქსულია, მაგრამ შეთავაზებულ პრობლემათა ნუსხაში რესპონდენტთა სათანადო აქცენტის გარეშე დარჩა ბევრი ისეთი საკითხი, რომელიც ტურიზმის სექტორის მნიშვნელოვანი კომპონენტია. მათ შორის კულტურულ გასართობი და შემეცნებითი ობიექტები, სახალხო რენვის დარგების აღდგენა-განვითარება და სხვა.

გაუმართავი ინფრასტრუქტურა

ინფრასტრუქტურის სექტორის რეგიონალიზაცია-განვითარება რესპონდენტთა მიერ ცალსახად გამოკვეთილი პრიორიტეტია. ელექტროენერგიის, გზების, ბუნებრივი აირის ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციისათვის მნიშვნელოვანი რესურსებია საჭირო, რომელთა მობილიზაცია უბრალო მოსახლეობის დონეზე შეუძლებელია.

მოსახლეობის ცხოვრების პირობების გასაუმჯობესებლად გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ამორეზირებული ქსელების აღდგენას – იქნება ეს ელექტროენერგიის ბოძებისა და სადენების აღდგენა-გახანგრძლივება თუ საგზაო ქსელის გამართვა.

სოფლად არსებული ინფრასტრუქტურის ცუდი მდგომარეობა სოფლის მოსახლეობის ეკონომიკურ და სოციალურ პრობლემებს ინვევს. მაგ.: სოფლის გზების 2/3-ს საფარი არ აქვს, ხოლო საფარიანი გზების დაახლოებით 50% ცუდ ან ძალიან ცუდ მდგომარეობაშია, რის გამოც ამ გზებით მოსარგებლე მოსახლეობის ხარვები იზრდება მაშინაც კი, თუ ამ გზებით სარგებლობა შეიძლება.

სოციოლოგიური გამოკითხვის შედეგად, სხვადასხვა თემის უმრავლესობა პრიორიტეტულ სფეროდად ელექტრომიმარაგებას, წყალმომარაგებას და გზებს/ტრანსპორტს მიიჩნევს. საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ მოსახლეობა მისთვის პრიორიტეტული ინფრასტრუქტურის გასაუმჯობესებლად გარკვეული თანხების გადახდის სურვილსაც კი გამოხატავს.

ამ სფეროში არსებული პრობლემებიდან ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვანია ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვის მდგრადი სისტემების განუვითარებლობა, რაც განაპირობებს იმას, რომ არსებული ინფრასტრუქტურის მუშაობა ხშირად არაეფექტურია და მალე ხდება მისი ამორტიზება, მნყობრიდან გამოსვლა. სარეაბილიტაციო ობიექტების შერჩევა არ მიმდინარეობს ინსტიტუციურად ჩამოყალიბებული კრიტერიუმებისა და სქემის მიხედვით, რაც ხშირად სუბიექტურ მოსაზრებებს ეფუძნება.

რეგიონების ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორს წარმოადგენს სოფლად სიღარიბის დაძლევაში, რადგან იგი თანაბარი განვითარების ერთ-ერთი საფუძველია. გამოკვლევების შედეგად დადგინდა, რომ ინფრასტრუქტურას დადებითი ზეგავლენა აქვს სოფლის ეკონომიკის ზრდაზე შემდეგი მექანიზმების მეშვეობით: ის იზიდავს სექტორში კერძო ინვესტიციებს; ადგილობრივ გასაღების ბაზრებს; ხელს უწყობს ტრადიციული სექტორის (ფერმერული საქმიანობა) პროდუქტიულობის ზრდას, გადაჭყავს ის არსებობისთვის აუცილებელი სოფლის მეურნეობიდან მაღალ პროდუქტიულ ფერმერულ საქმიანობაზე

რესპონდენტებმა რამდენიმე მიმართულებით გამოყვეს საკითხები, რომლებიც მათ უკმაყოფილებას ინვევს.

არაკვალიფიციური საჯარო მომსახურება

როგორც კვლევისას გამოიკვეთა, ისინი ხშირ შემთხვევაში მუნიციპალური სერვისების სარგებლობისას მიღებული (ან სულაც ვერ მიღებული) მომსახურებით უკმაყოფილონი არიან. მიზეზად სახელდება როგორც მოხელის არასაკმარისი კვალიფიკაცია და გულგრილობა, ასევე ზოგადად სისტემის გაუმართაობა გარკვეული ნანილის დამოკიდებულებით. მუნიციპალიტეტის საჯარო სამსახურებში თანამშრომლებს უფლებამოვალეობანი არ აქვთ მკაფიოდ გამიჯნული. ამდენად, ბუნდოვანი ბიუროკრატიული რიგი სამართლიანად ხდება ქობულეთელების უკმაყოფილების მიზეზი.

თვითმმართველ ერთეულებში სამსახურების ფუნქციები, მოხელეების სამუშაო დავალებები არ არის მკაფიოდ განსაზღვრული და განერილი. გადაწყვეტილებების მიღება და მართვა არ ხდება ნინასწარ შემუშავებული კრიტერიუმების მიხედვით.

მოთხოვნა ინოვაციებზე

რესპონდენტთა გამოკითხვის ანალიზისას აშკარა გახდა, რომ მაღალია საზოგადოებრივი დაკვეთა ინოვაციების დანერგვაზე და ეს პროცესი მნიშვნელოვან კორელაციაში იმყოფება ტურიზმთან, თუმცა ამ მიმართულებით უამრავი სირთულე არსებობს.

საერთოდ, ჩვენს ქვეყანაში არ წარმოებს რეგიონული საინოვაციო პოლიტიკის სპეციალური ბენჩმარკინგი (სხვა ქვეყნებში ან ორგანიზაციებში არსებული საუკეთესო პრაქტიკების შესწავლისა და ადაპტირების პროცესი). ვერ ხერხდება ფლობა და შესაბამისად, მუნიციპალიტეტში საინოვაციო საქმიანობისა და ინიციატივების შესახებ საათანადოდ დამუშავებული ინფორმაციის გამოყენებაც.

ამ დროისათვის არ არსებობს ზუსტი სტატისტიკა მუნიციპალიტეტში შესული უცხოური ინვესტიციების შესახებ, საინოვაციო განვითარების შეფასების ისეთი მნიშვნელოვანი კომპონენტის, როგორიცაა კვლევა-განვითარებისთვის გათვალისწინებული ხარჯები შესაბამის სამეწარმეო სუბიექტებში.

ყოველი ზემოაღნიშნული პრობლემა და გამოწვევა, ცალ-ცალკე და ერთობლიობაში, დაბრკოლებებს უქმნის საინოვაციო სისტემებისა და რეგიონების კონკურენტული უპირატესობების გამოყენებით სტიმულირებულ ეკონომიკურ ზრდას, სამეწარმეო გარემოს გაუმჯობესებას, ადგილობრივ ეკონომიკაში უფრო მაღალი უკუგების, მდგრადი და გრძელვადიანი ეფექტების გენერირებას.

არსებული გამოწვევების ფონზე განსაკუთრებით აქტუალურია იმის გაცნობიერება, რომ რეგიონული საინოვაციო სისტემა შესაძლოა იქცეს ქვეყნის დაბალანსებული და დაჩქარებული ეკონომიკური განვითარების ახალ ინსტრუმენტად. საქართველოს ეკონომიკის დინამიური ზრდისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელოვანი ნაწილების ტრადიციული ფაქტორების კვალდაკვალ, ინოვაციებზე ორიენტირებული, ეკონომიკური ინიციატივების ნახალისება და ამისათვის ქვეყნის შედარებითი უპირატესობების ოპტიმალური გამოყენება.

აღნიშნული გულისხმობს, როგორც ცენტრალური ხელისუფლების, ისე სუბსიდიარობის პრინციპებზე დაფუძნებული ადგილობრივი და რეგიონული ხელისუფლებების სათანადო პოლიტიკის შემუშავებას, შესაბამისად განერილი სტრატეგიის თანმიმდევრულ და კოორდინირებულ განხორციელებას.

ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე პარადიგმები (ხანდაყოფს, რომ არამარტო ბუნებრივი რესურსები და/ან კაპიტალი წარმოადგენენ გადამწყვეტ ფაქტორებს ქვეყნის და მისი რეგიონების ეკონომიკური განვითარებისთვის, არამედ იმ ტიპის ინოვაციური მიდგომების შექმნა და ათვისება, რაც შესაძლებელს ხდის კონკურენტული უპირატესობების ეფექტურ გამოყენებას და მდგრადი განვითარების სტიმულირებას. ეს არის უდდღესი გამოწვევა ქართული საზოგადოების და ეკონომიკის ახალი საუკუნის წინაშე, განსაკუთრებით, პოსტკონფლიქტური რეალიების ფონზე. ამ გამოწვევაზე სუსტი პასუხი და მიზნის ვერმიღწევა არის მაღალი რისკის მატარებელი, ვინაიდან საქართველო დარჩებოდა პერიფერიულ ქვეყანად მაღალი ტექნოლოგიების და ინოვაციებზე დაფუძნებული ეკონომიკის ეპოქაში.

საზოგადოებრივი ინფორმირებულობის დაბალი დონე

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემა, რომელიც არაპირდაპირ გამოიკვეთა კვლევის შედეგების ანალიზისას, სწორედ სამოქალაქო ცნობიერების დაბალ დონეს უსვამს ხაზს. რეპონდენტთა შორის მაღალი სიხშირით გამოიკვეთა ისეთი პრობლემები, როგორიცაა მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის არამიზნობრივი და არაეფექტური გადანაწილება, შედეგად პრობლემებზე არასწორი აქცენტები და მოსახლეობის რეალური საჭიროებების გაუთვალისწინებლობა.

მათი წვდომა საჯარო ინფორმაციის მიღებაზე საკმაოდ დაბალია. მოქალაქეები არ იყენებენ მათთვის კანონმდებლობით მინიჭებულ უფლებებს, მაგალითად, არ მონაწილეობენ ბიუჯეტის განხილვის პროცესში, არადა, მათ ამის უფლებაც აქვთ და სამოქალაქო პასუხისმგებლობაც. როგორც ჩანს, შეხვედრები საინიციატივო ჯგუფებთან, არსებითად, ფორმალურ ხასიათს აკმაყნებს.

ადგილობრივი მართვისა და განვითარების პროცესებში მოსახლეობის, სამოქალაქო სექტორის ჩართულობა დაბალია და შესაბამისად, გადაწყვეტილების მიღებისა და მართვის პროცესის გამჭვირვალობაც არადამკმაყოფილებელია. რაც ხელს ნამდვილად არ უწყობს თვითმმართველობასთნ მოსახლეობის თანამშრომლობის პროცესს.

მოსახლეობის ჩართულობის გაზრდის მიზნით, ცალკეული მცდელობები კონკრეტული პროექტების სახით, ძირითადად, არასამთავრობო და დონორი ორგანიზაციების მიერ ხორციელდება. მათ შორის, ამ მიმართულებით რამდენიმე პროექტი ახალგაზრდა მეცნიერთა კავშირ „ინტელექტის“ მიერ იქნა განხორციელებული. თვითმმართველ ერთეულებში სამოქალაქო საზოგადოების პასიურობა, სამოქალაქო კონტროლის სიმწირე ადგილობრივი თვითმმართველების ჯეროვანი განხორციელების შეფერხების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიზეზია.

ნონა ხუჭაკაძე
ეკონომიკის ექსპერტი

საგაზეთო ჩანართი მომზადებულია ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით. ტექსტში მოყვანილი მოსაზრებები შეიძლება არ ემთხვეოდეს ევროკავშირის ოფიციალურ პოზიციას.

საგაზეთო ჩანართს გამოსცემს ახალგაზრდა მეცნიერთა კავშირი „ინტელექტი“

საგაზეთო ჩანართის რედაქტორი: გურანდა შაინიძე

საგაზეთო ჩანართი გამოიცემა პროექტის "აჭარის რეგიონის თვითმმართველობის ორგანოების შესაძლებლობების გაძლიერება გრძელვადიანი მდგრადი განვითარებისათვის" ფარგლებში

საგაზეთო ჩანართი „ინტელექტი“
მისამართი: ბათუმი, აღმაშენებლის ქ.№13
ტელ.: 41650, ფაქსი: 41640
ელ.ფოსტა: info@intellect.org.ge
ვებგვერდი: www.intellect.org.ge